

(402-404), a Marina Zgrablić monografiju *Libri žminjski: libar prvi* (405-408). U nastavku Maja Cerić objavljuje prikaz knjige Anice Nazor *Knjiga o hrvatskoj glagoljici: »Ja slovo znajući govorim...«* (409-412), a Ivan Jurković prikazuje uradak Jakova Jelinčića i Nelle Lonza *Statuta Communis Duorum Castrorum = Statut Dvigradske općine: Početak 15. stoljeća* (413-417). Mihovil Dabo donosi prikaz knjige *Biskup Juraj Dobrila zastupnik naroda Istre: u Istarskom saboru (1861.-1868.) i Bečkom parlamentu (1861.-1865.)* (418-422), koju su priredili Ivan Jelovac i Mladen Juvenal Milohanić. Milan Radošević prikazao je djelo Nevija Šetića *Istra za talijanske uprave: O istarskoj emigraciji i njenom tisku u Zagrebu 1918.-1941.* (423-426), a Ante Teklić knjigu Stipana Trogrlića *Odnosi Katoličke crkve u Istri i jugoslavenske državne vlasti 1945.-1954.* (427-430). Nadalje, Snježana Brbić prikazuje 51. godište časopisa Hrvatskog državnog arhiva *Arhivski vjesnik* (431-443), a Hendi Hrelja 1. broj 32. godišta Glasila Arhivskoga društva in arhivov Slovenije *Arhivi* (444-446). Zbornik radova *Pazinski memorijal*, knj. 26-27, (447-451) predstavio je Slaven Bertoša, a Željko Cetina donosi prikaz Međunarodnog znanstvenog skupa *4. istarski povijesni biennale* (452-455), koji je održan u svibnju 2009. godine u organizaciji Zavičajnog muzeja Poreštine, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Državnog arhiva u Pazinu. Mihovil Dabo prikazuje znanstveni skup *Ruke Istre, srce Bogu – 150 godina od ustoličenja biskupa Jurja Dobrile i 30. obljetnica ujedinjenja istarske crkve* (456-460). Posljednji je rad u ovom broju Vjesnika istarskog arhiva prikaz izložbe *Kranjske zemaljske povlastice 1338.-1736.* (461-462), koji nam donosi Robert Kurelić. Izložba je organizirana u suradnji Državnog arhiva u Pazinu i Arhiva Republike Slovenije, a bila je postavljena u pazinskom Arhivu od 18. veljače do 17. travnja 2009. godine.

Svezak 14-16 Vjesnika istarskog arhiva završava popisom suradnika tog broja (463) i "Uputama suradnicima" (464-466).

Maja Cerić

Vjesnik istarskog arhiva,
sv. 17, Pazin 2010., 248 str.

U izdanju Državnog arhiva u Pazinu izišao je svezak broj 17 Vjesnika istarskog arhiva. Svezak je okupio 13 autora koji su svojim radovima upotpunili 248 stranica ovog broja. Radovi su raspoređeni u tri velike cjeline: *Arhivska*

obavijesna pomagala (13-120), *Rasprave i članci* (121-208) te *Osvrti – prikazi – vijesti* (209-244).

Prva cjelina obuhvaća radove dvoje autora, Maje Cerić i Hendija Hrelje, koji su napisali sumarne inventare dvaju fondova. Prvi članak obrađuje fond iz istarske povijesti za starije arhivsko gradivo, a drugi je iz obrade i sređivanja fondova novijeg arhivskog gradiva.

Autorica Maja Cerić u članku “Bilježnici Vodnjana (1616/1826.1857/1945) – sumarni inventar” (15-63) donosi preoblikovan i prerađen prikaz sumarnog inventara arhivskog gradiva fonda Bilježnici Vodnjana. U uvodnom dijelu piše o povijesti bilježništva na vodnjanskom području s obzirom na različite političke uprave kroz povijest. Riječ je o razdoblju mletačke (1200. – 1797.), prve austrijske (1797. – 1805.), francuske (1806. – 1813.), druge austrijske (1813. – 1918.) i talijanske uprave (1918. – 1943.). U radu se opisuje još i sjedište, mjesna nadležnost i djelatnost, odnosno funkcije bilježnika. Iz rada se može pratiti transformacija i preoblikovanje, bolje rečeno, razvoj arhivske službe i daje se uvid u dekrete donošene u pojedinom razdoblju za ovu djelatnost. Prije samog opisa arhivskog fonda kratak je pregled javnih bilježnika stavljenih u opći kontekst.

Drugo obavijesno pomagalo ovog broja jest “Sumarni inventar fonda Narodni odbor Općine Rovinj 1955. – 1963.” koji opisuje Hendi Hrelja (65-120). U radu se opisuje ustroj Općine Rovinj i njezine nadležnosti te se govori o radu pojedinih komisija koje su egzistirale na tom području. Autor nadalje, osim ustroja, govori i o sadržaju, nadležnosti, dostupnosti, statusu samog fonda itd. Zatim slijede opisi i inventarni popisi serija u tabelarnom prikazu. U prvoj su tabeli popisane pomoćne knjige same Općine Rovinj, dok ostalih deset tabela (svaka zasebno) govore općim poslovima što ih je Narodni odbor provodio. Na taj su način obrađene djelatnosti: Rad i radni odnosi, Unutrašnji poslovi, Privreda, Financije, Zdravstvo, Socijalna zaštita, Prosvjeta, znanost, šport i kultura, Pravosudna uprava i Narodna obrana.

U rubrici *Rasprave i članci* četiri su rada. Prvi je rad članak Reinharda Härtela “O unutaršnjoj koheziji goričkog teritorija u XII. i XIII. stoljeću” (123-132). Autor se bavi upravnom povezanošću posjeda grofova Goričkih i rasprostranjenošću njihovih ministerijala. Razlučuju se granice njihovih sjevernih i južnih posjeda te razmatraju začeci svijesti o zajedništvu posjeda Goričkih. Autor zaključuje da do sredine XIII. st. Gorička grofovija nije dostigla razinu kohezije posjedâ druge feudalne gospode.

Članak Jakova Jelinčića “Uporaba hrvatskog (staroslavenskog) jezika i glagoljice u župama današnje Porečke i Pulske biskupije na temelju zapi-

snika biskupskih vizitacija Porečke biskupije (1600.-1800.) i sačuvanih liturgijskih knjiga” (133-156) govori o uporabi glagoljice, odnosno hrvatskog (staroslavenskog) jezika na području današnje Porečke i Pulske biskupije. Autor donosi i prikaz knjiga zapisnika vizitacija porečkih biskupa od 1600. do 1782. te prikaz knjiga u potpunosti ili djelomično pisanih glagoljicom i/ili hrvatskim jezikom koje se čuvaju u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u Biskupijskoj knjižnici u Poreču, Hrvatskom državnom arhivu, Državnom arhivu u Rijeci i Državnom arhivu u Pazinu te pojedinim župnim uredima. Na kraju donosi zanimljiv primjer suživota dvaju jezika iz Rovinjskog Sela. Napominje i da bi podatke o uporabi glagoljice i staroslavenskog jezika u liturgiji trebalo potražiti i u izvješćima biskupa istarskih biskupija Svetoj stolici.

Rad “Ekohistorijski prostor istarskog pograničja kao okvir razvoja endemičnih bolesti” Dubravke Mlinarić (157-177) nastoji preispitati zbog kojih se razloga malarija pojavila upravo uz jugozapadnu obalu Istre. Govori se o prožimanju kulturnog pejzaža i kontinuiranog ljudskog djelovanja. S te se dvije poveznice proučava prostor zahvaćen bolešću koja je prouzročila i demografske oscilacije. Ovim su radom obuhvaćene geomorfološke i pedološke karakteristike Istre te je opisan i hidrološki krajolik. Kroz toponimiju se sagledava i geografsko-ekološki ambijent, govori se o solnoj ekonomiji, bijegu iz grada, poljoprivredi u Istri i o njezinoj demografiji te o endemijskim bolestima i njihovoj raširenosti. Razmatra se i djelatnost državne vlasti s ciljem poboljšanja zdravstvenih prilika. U zaključku se naglašava promjenjiv, multidimenzionalan i proturječan odnos čovjeka i prirode koji je sinkronijski i dijakronijski.

U radu Milana Radoševića “Pulski dnevnik *Lazione (Corriere Istriano)* o istarskim zdravstvenim uvjetima u međuraću (1919. - 1940.) – osvrt na pojedine probleme” (179-198) prikazuje se pisanje tog lista o bolestima koje su se pojavljivale u Istri u razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata te o problemu zdravstvene skrbi nad socijalno najugroženijim slojevima stanovništva. Posebno se prikazuje djelatnost istarskih zdravstvenih ustanova – Provincijske bolnice i Mornaričke vojne bolnice u Puli te Morskog hospicija sv. Pelagija u Rovinju, kao i liječničkih ambulanti, ljekarni te porodijskih i pedijatrijskih savjetovališta. Razmatra se i edukacijska uloga lista *Lazione (od 1929. Corriere Istriano)* u suzbijanju bolesti. Naime, dnevnik je nastojao svojim člancima uputiti čitatelje u higijenske i druge znanstvene preventivne mjere. Autor zaključuje da je list redovito izvješćivao javnost o radu, organizaciji, djelotvornosti i mogućnostima istarskih zdravstvenih ustanova, iz čega se mogu iščitati podaci i stati-

stike o najučestalijim bolestima u Istri toga doba. Zdravstveni su problemi bili ozbiljni i brojni, uzrokovani lošim higijenskim uvjetima (posebno na seoskom području), slabom ili nikakvom edukacijom i lošim ekonomskim stanjem.

Zadnji članak ovog poglavlja jest tekst Branke Poropat “Arhiv Porečke i Pulske biskupije – Poreč: ususret arhivu” (199-208). Navodi se povijest sređivanja gradiva i uređenja Arhiva, pri čemu se posebno ističe uloga svećenika, povjesničara i višeg arhivista Josipa Buturca. Prikazani su odnosi i suradnja Biskupije i Državnog arhiva u Pazinu te rad Ivana Graha i Jakova Jelinčića na popisivanju gradiva, što je za rezultat imalo i inventare župnih arhiva. Među korisnicima građe porečkog arhiva spominju se ugledni znanstvenici poput Zlatka Herkova, Miroslava Bertoše i Mirka Zjačića. Na kraju se govori o samome osoblju arhiva i stvaranju preduvjeta za preseljenje te naglašava važna uloga Dijecezanskog vijeća za crkvene arhive i knjižnice.

Slijedi cjelina *Osvrti – prikazi – vijesti* koja donosi prikaze knjiga i svezaka časopisa, izvješća sa skupova te “In memoriam” akademiku Luji Margetiću.

Aleksandar Žigant

***Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno, sv. XXXIX,
Rovinj 2009., 742 str.***

Članci objavljeni u ovom renomiranom rovinjskom znanstvenom časopisu podijeljeni su u tri grupe: Rasprave (*Memorie*), Bilješke i dokumenti (*Note e documenti*) te Bibliografski prikazi (*Rassegne bibliografiche*). U odjeljku Rasprave objavljeno je devet članaka, pod naslovom Bilješke i dokumenti šest priloga te jedan članak u Bibliografskim prikazima.

U Raspravama su članci poredani kronološki, a tematski su raznoliki. Prvi je izvorni znanstveni rad Vesne Girardi Jurkić “Decorazioni mitologiche del foro romano di Pola” (9-31), koji obrađuje mitološke dekoracije rimskog foruma antičke Pule. Rad je popraćen bogatim slikovnim priložima.

Slijedi izvorni znanstveni članak “Approfondimenti storici sulle sepolture urbane a Pola dal Medio Evo alla metà del secolo XIX” (33-94) u kojemu autor Raul Marsetič prikazuje pojavu urbanih ukopa s posebnim osvrtom na transformacije pulskih crkava (benediktinske crkve, samostan sv. Franje, katedrala, pravoslavna crkva sv. Nikole) u mjesta ukopa.